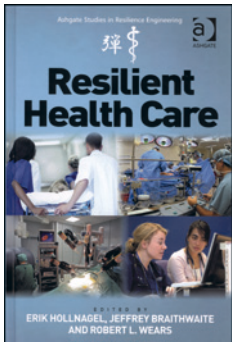

En mestrende helsetjeneste

Erik Hollnagel, Jeffrey Braithwaite,
Robert L. Wears, red.
Resilient health care
270 s, tab, ill. Farnham: Ashgate, 2013.
Pris GBP 60
ISBN 978-1-4094-6978-0

Det er to veier til kvalitet i helsetjenesten. Den ene veien er standardisering av prosedyrer og avviksregistrering når det oppstår feil. Denne tradisjonelle tilnærmingen egnert seg for systemer med stor forutsigbarhet – forfatterne kaller dette «sikkerhet 1-prinsippet». Den andre veien er å bygge opp et system som har en iboende evne til å takle uforutsigbare hendelser, der helsearbeiderne handler riktig selv når det krever at man avviker fra de standardiserte prosedyrene. Dette kaller forfatterne «sikkerhet 2-prinsippet». For å bygge opp et slikt alternativt kvalitetssystem må man konsentrere seg om det riktige fremfor å fokusere på det som gikk galt, såkalt «resilience engineering».

Med utgangspunkt i sikkerhet og kvalitet i helsetjenesten er dette et innlegg i debatten om organisering av sykehusene, og målgruppen er derfor aktørene i helsetjenesten som er interessert i, eller ansvarlig for, kvalitet og organisering.

De 18 kapitlene/artiklene er skrevet av forfattere fra en rekke land og inneholder flere eksempler der den tradisjonelle kvalitets-tenkningen har feilet, og sykehuset/helsetjenesten derfor ikke har klart å løse problemene selv om de fulgte forutsatte prosedyrer.

Hovedredaktør Erik Hollnagel er en kjent talsmann for «sikkerhet 2-prinsippet». Hovedbudskapet er at tradisjonell, industriell kvalitetstenkning har en begrenset effekt i helsetjenesten. Samtidig understrekes behovet for retningslinjer ved prosedyrer der avansert teknologi introduseres i behandlingen. Dette er illustrert ved en studie som ble gjort ved innføring av robotkirurgi ved et sykehus.

Det virker som det bare er lest korrektur på enkelte kapitler. Andre inneholder unødige feil. Noen kapitler refererer studier, mens andre er mer teoretiske betraktninger og kan virke tunge å lese hvis man ikke er spesielt interessert. Flere kapitler skjennes av at forfatterne introduserer selvlagde forkortelser i begynnelsen av kapitlet som de bruker gjennom hele teksten. Det er irriterende i vitenskapelige artikler. I en bok som dette blir det ufrivillig komisk.

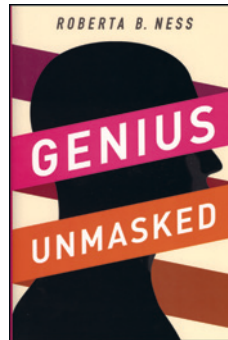
Boken er tankevekkende fordi bidragsyterne peker på farene ved å ødelegge håndverkskulturen som gjør helsearbeiderne i stand til å takle det uforutsette og få pasientene gjennom situasjoner der standardisering kommer til kort. Samtidig viser de til at ingen leger som blir spurt, vil la seg behandle ved sykehus som ikke har tradisjonelle kvalitetssystemer.

Utfordringen i dagens helsevesen er å bevare den mestrende kulturen og samtidig ha gode, tradisjonelle kvalitetssystemer.

Erik Fosse

Avdelingsleder, Intervensjonssenteret
Oslo universitetssykehus

God som vitenskapshistorie

Roberta B. Ness
Genius unmasked
225 s, ill. Oxford: Oxford University Press,
2013. Pris GBP 20
ISBN 978-0-19-997659-1

Boka er ikkje særskilt stor, men lover på vaskesetelen å «avsløre den sanne naturen til geniet» (mi omsetjing).

Teksten er på amerikansk-engelsk og relativt lettlest. Det er 16 kapitler, der alle med unntak av innleiing og avslutning er bygd opp over same lest: Forfattaren fortel om eit geni, før ho går gjennom kva teknikkar ho eller han har nytta for å nå sine resultat, og summerer opp dette i tabellform.

Roberta Ness formulerer 11 verktøy for innovasjon, verktøy som i alle fall for meg verker kloke når ein skal angripe eit spørsmål.

Først av alt, finn det rette spørsmålet. Deretter kjem observasjon, trekk veksel på analogiar og induksjon og deduksjon frå det ein har funne. Hugs å tenke utanfor boksen, både ved å endre perspektiv og sjå ting i ein utvida kontekst. Forsøk å dissekere problemet – om du ikkje kan løyse heile, kan du kanskje løyse enkeltdelane?

Snu på spørsmålet, skift på rekkefølgen av det du tenkjer, og del med andre – kanskje kan dei sjå noko du ikkje ser, og vice versa.

Har du høyrtdet før? Det var det eg tenkte då eg las dette innleiande kapitlet. Det at noko har vore sagt før, gjer det sjølv sagt ikkje mindre sant, så eg las optimistisk vidare. Eg synast det er vanskeleg å tenkje utanfor boksen om eg først har kome inni den, så kanskje kunne eksempla frå geni som Darwin, Einstein og Marie Curie hjelpe meg.

Ettersom eg las boka på oppdrag forsøkte eg verkeleg å kjenne etter, men nei. Eg likte boka – som vitenskapshistorie. Eg vart minna om Milgram sine eksperiment og lærte nye ting om p-pilla. Eg fann omsider ut kva TCP/IP står for, og hugsa at epidemiologi faktisk er spanande.

Etter vaskesetelen følte eg ikkje at boka heldt ord. Forfattaren går seg nærast litt vill, før ho omsider i dei siste kapitla kjem på kva det var ho eigentleg skulle gjere. Der forsøker ho å hente seg inn att, og konkluderer med av vi «no har demystifisert geniet» og kan bringe desse verktøya vidare til barn for å skape ein ny generasjon av geniale vitenskapsmenn og -kvinner.

Min konklusjon er noko annleis, boka gledde meg med historiene sine, men diverre ikkje meir.

Marit Halonen Christiansen

Lege i spesialisering, Kvinneklinikken
Stavanger universitetssykehus